

Nyaraló-telelő, Balatonszárszó

(Méltatás Katók Edit és Berecz Tamás Balatonszárszó, Jókai u. 50. alatti épületéhez)

Az építész gondolkodás leglényegesebb eleme az elmélyült, megértő megfigyelés. Kós Károlyról olvastam, hogy ha valakinek elvállalt egy tervezési feladatot, néhány napra odaköltözött hozzájuk, megfigyelte a mindennapjaikat, a nap és szél járását, a környezet állandó és változó apróságait. A Balaton mellett élő emberként tudom, mert megtanított rá a Tó, hogy mit jelent egy éven át – és nem csupán pár szép nyári napon - együtt élni az itteni természettel. És főépítészként tapasztalom, hogy elem kerülnek valóban jó minőségű, szép tervek tehetséges, de nem itt élő kollégáktól, akiknek nincsenek erről személyes tapasztalataik.

A házat nézegetve egyre jobban megszerettem, mert még a sokat tapasztalt szemnek is teljesen új nézőpontból tanítgatja, mi a szerves, az igazán organikus építészet lényege. Az a bizonyos, valóban meggyőző „mintha mindig is ott lett volna” érzés, amit a ház viselkedése eredményez. Az a magától értetődő beilleszkedés, a helyiek szokásainak elfogadása, az asztal mellett való természetes helyet foglalás a többiek között.

Ez a ház arról is beszél, mennyire fontos a megbízók és a tervezők intenzív, őszinte együtt gondolkodása. A megbízó gyerekkora óta kötődött a tóhoz, így igazi balatoni emberként abszolút reális képe és tapasztalata volt a vízparti időjárás mibenlétéről, amiről igazán csak az életvitelszerűen itt élő helyieknek van tudomásuk: hogy milyen jelent egy balatoni vihar, milyen ereje van az északi partról nekifutó szélnek, és hogy nem különleges eset, ha az eső vízszintesen esik. A tervezők ezt megértve, ezt kellően prioritásként kezelve - és hozzáteszem, kellő alázattal - kovácsoltak előnyt a nehézségekből.

A tervezési feladat a vasút és a tó közötti utcára felfűzött vízparti teleksorban lévő helyen egy család részére egész évben használható otthonos ház megfogalmazása. A vízpartiságon kívül a telek egyediségét a rajta álló szép koros platánfa és a keleti oldalon álló felújított-átalakított lapos tetős melléképület adja. Adott az egész évben viszonylag zajos vasút és a nyáron forgalmas utca és adott a túlparti hegyekre nyíló szépséges kép. A tervezett ház erre reagálva a korábban ott álló, utcára merőleges gerincű épület helyett az utcával párhuzamosan telepítve természetes módon választja el a vasút és utca zajos külvilágát a belső kerttől, mely így egyszerre intim és ugyanakkor a vízparti helyzetnek köszönhetően végtelenül tágas. Ugyanilyen fontos megállapítás, hogy a ház tömege helyzetével, magasságával és tető hajlásszögével mintaszzerűen illeszkedik az utcaépben a nyugati szomszédos épületekhez is.

ugyanakkor kompakttságában mindent tud, ami az otthonossághoz a legváltozatosabb időjárás helyzetben szükséges. Talán meghökkentő a gondolat, és az itteni helyzettől távol álló példa, de számomra valahol a hagyományos népi építészet egyszerű bölcsessége sejlik fel a háttérben. Hogy praktikus minden meglegyen, ami a mindennapi élethez szükséges, de semmi több, semmi feltűnő.

A koncepció nagyon tiszta, maníroktól mentes: a vasút, illetve az utca és a tópart közötti, korábban már említett elválasztó szerepnek megfelelően a ház az utca felé zárt, a tó felé nyitott oldalát mutatja.

Tömegformálásában felfedezhető valami kicsit vicces, megértő-összekacsintós utalás a Balaton körül a hatvanas évek óta érzékelhetően folytonosan jelen lévő spontán építészetre: van a ház és mellette odatapasztva a garázs vagy tároló, ami számtalan esetben a használatból eredően mint szükséges

utólagos toldalék varázsolódik oda. Itt viszont ez a garázs az egységes anyaghasználattal szerves részévé tud válni a háznak, funkcionális szerepe is átgondolt: kilógó ereszével védő gesztussal szépen vezet rá a bejáratra.

A házat borító, kemény időjárásnak is ellenálló fémburkolat pikkelyes rajzolata a 60-as évek kádár-kockáinak keresetlen, mondhatnám mindennapos palatetőjét juttatja eszünkbe, amit a földszinti falakon továbbfutó rombuszmintás fehér burkolat avat igényes kortárs megoldássá.

A ház belső térszervezése átgondoltan praktikus, letisztult és feszes, a földszinti lakótér és a megóvott platán által árnyékolt kert kapcsolata mintaszerű, a köztes csiki-csuki terasz használati értéke pedig magáért beszél.

A benyújtott tervrajzokról elmélyült építészeti gondolkodás, átgondolt részletekbe menő igényesség olvasható le. A terveket és a megvalósult épületet látva az is nyilvánvaló, hogy a tervezők az építkezést is a megbízókkal való folyamatos intenzív párbeszéd mellett végig elkötelezett odaadással kísérték és segítették.

A bíráló bizottság mindezekért az épületet méltónak ítéli a Somogyi Építészek Kamarája különdíjára.

Balatonfüred, 2026. február 19.

Ripszám János
Ybl-díjas építész